

6. Pamungkas, I., Retnaningrum, D. H., & Wahyudi, S. (2025). Legal protection of patients' rights on the recording action camerating or photographing in the hospital. *Jurnal Impresi Indonesia*, 4(5), 1763–1771. [in English].
7. Case of *Reklos and Davourlis v. Greece* (Application No. 1234/05). (2009). *Judgment of the European Court of Human Rights*, January 15, 2009. Retrieved from: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-90617> [in English].
8. Etychnyi kodeks likaria Ukrainy. (2009). [Ethical Code of the Doctor of Ukraine]. *Ofitsiyni vebportal parlamentu Ukrainy*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001748-09#Text> [in Ukrainian].
9. International ethical guidelines for health-related research involving humans. (2016). *Rada mizhnarodnykh orhanizatsii medychnykh nauk (CIOMS) u spivpratsi z Vsesvitnoi orhanizatsiieiu okhorony zdorovia. [Ukrainian translation, 2018]*. Geneva, p. 44. Retrieved from: <https://www.dec.gov.ua/wp-content/uploads/2019/08/cioms.pdf> [in Ukrainian].
10. Pro zatverdzhennia litsenziinykh umov provadzhennia hospodarskoi diialnosti z medychnoi praktyky : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 2 bereznia 2016 roku № 285. (2016). [On approval of Licensing conditions for conducting economic activity in medical practice]. *Ofitsiyni vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/285-2016-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
11. Vavzhenchuk, S. Ya. (2011). *Dohovirne pravo. [Contract law]*. Kyiv: KNEU, 584 p., p. 22. [in Ukrainian].
12. Pro zakhyst personalnykh danykh : Zakon Ukrainy vid 1 chervnia 2010 roku № 2297-VI. (2010). [On Personal Data Protection: Law of Ukraine of June 1, 2010 No. 2297-VI]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 34, Art. 481. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17> [in Ukrainian].
13. Osnovy zakonodavstva Ukrainy pro okhoronu zdorovia : Zakon Ukrainy vid 19 lystopada 1992 roku № 2801-XII. (1992). [Fundamentals of Ukrainian legislation on health care]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 4, Art. 19. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12> [in Ukrainian].
14. Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms. (1950). Ratified by the Law of Ukraine of July 17, 1997 No. 475/97-VR. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004 [in English].
15. Case of *Von Hannover v. Germany* (Application No. 59320/00). (2004). *Judgment of the European Court of Human Rights*, June 24, 2004. Retrieved from: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-61853> [in English].
16. Case of *Z v. Finland* (Application No. 22009/93). (1997). *Judgment of the European Court of Human Rights*, February 25, 1997. Retrieved from: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58033> [in English].
17. Pro vnesennia zmin do deiakyykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo funktsionuvannia telemedytsyny : Zakon Ukrainy vid 9 serpnia 2023 roku № 3301-IX. (2023). [On amendments to certain legislative acts of Ukraine regarding the functioning of telemedicine]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 45, Art. 399. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3301-20> [in Ukrainian].
18. Yak zakhyshcheni personalni ta medychni dani patsientiv v ESOZ. (2022). [How patients' personal and medical data are protected in the eHealth system]. *Official website of eHealth of Ukraine*, August 26, 2022. Retrieved from: <https://ehealth.gov.ua/2022/08/26/yak-zahyshheni-personalni-ta-medychni-dani-patsiyentiv-v-esoz/> [in Ukrainian].
19. Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data (General Data Protection Regulation). (2016). *Official Journal of the European Union*, L 119, 1–88. Retrieved from: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj> [in English].

Стаття надійшла до редакції: 10.11.2025

УДК 347.736:174

DOI: 10.36550/2522-9230-2025-19-31-40

Бісюк Олена Сергіївна,

кандидат юридичних наук, доцент,

професор кафедри публічного та європейського права,

директор Навчально-наукового інституту міжнародних відносин та права

ПЗВО «Київський міжнародний університет»

legally.sunrise@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-1570-2721

НЕЗАЛЕЖНІСТЬ ТА БЕЗСТОРОННІСТЬ АРБІТРАЖНОГО КЕРУЮЧОГО: МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ТА УКРАЇНСЬКА ПРАКТИКА

Стаття присвячена комплексному доктринальному дослідженню принципів незалежності та безсторонності арбітражного керуючого як фундаментальних засад його професійної діяльності в процедурах банкрутства

Випуск 19. 2025

© О.С.Бісюк, 2025

(неплатоспроможності). Актуальність теми зумовлена реформуванням інституту банкрутства в Україні, зокрема прийняттям Кодексу України з процедур банкрутства, та необхідністю гармонізації національного регулювання з міжнародними стандартами, насамперед рекомендаціями UNCITRAL. Автор аналізує нормативне закріплення цих принципів у Кодексі України з процедур банкрутства та Кодексі професійної етики арбітражного керуючого, виявляючи прогалини й недоліки правового регулювання. Розкрито зміст принципу незалежності через зовнішній (свобода від впливу учасників провадження, органів влади, заінтересованих осіб) та внутрішній (відсутність власних приватних інтересів) виміри. Особливу увагу приділено розмежуванню понять «незалежність» та «безсторонність», які в українському законодавстві часто ототожнюються або підміняються терміном «неупередженість», тоді як міжнародна доктрина (зокрема UNCITRAL) послідовно трактує їх як окремі характеристики: незалежність як структурну та інституційну гарантію, а безсторонність – як внутрішню етичну та психологічну установку на об'єктивність. Проаналізовано систему механізмів забезпечення цих принципів, включаючи автоматизовану процедуру призначення, інститут конфлікту інтересів, відвід і самовідвід, дисциплінарну відповідальність та судовий контроль. Виявлено проблеми практичної реалізації, зокрема неефективність функціонування автоматизованої системи призначення арбітражних керуючих та ризики зловживань механізмом відсторонення. На підставі порівняльного аналізу українського законодавства з міжнародними стандартами UNCITRAL та практикою інших правових систем сформульовано пропозиції щодо вдосконалення правового регулювання принципів незалежності та безсторонності арбітражного керуючого.

Ключові слова: арбітражний керуючий, банкрутство, незалежність арбітражного керуючого, безсторонність, юридична відповідальність, дисциплінарна відповідальність, неплатоспроможність, національне законодавство.

Bisiuk O. INDEPENDENCE AND IMPARTIALITY OF BANKRUPTCY TRUSTEE: INTERNATIONAL STANDARDS AND UKRAINIAN PRACTICE

The article is devoted to a comprehensive doctrinal study of the principles of independence and impartiality of the insolvency practitioner (arbitration manager) as fundamental foundations of their professional activity in bankruptcy (insolvency) proceedings. The relevance of the research is driven by the reform of the bankruptcy institute in Ukraine and the need to ensure high professional standards for the activities of insolvency practitioners in line with international requirements. The author analyzes the normative consolidation of these principles in the current Ukrainian legislation, in particular in the Code of Ukraine on Bankruptcy Procedures and the Code of Professional Ethics of the Insolvency Practitioner, identifying gaps and shortcomings in the legal regulation. The content of the principle of independence is disclosed through the prism of its external dimension (freedom from influence by participants in the proceedings, public authorities, and interested parties) and internal dimension (freedom from personal private interests). Particular attention is paid to distinguishing between the concepts of «independence» and «impartiality», which in Ukrainian legislation are often used synonymously or substituted by the term «impartiality» (non-prejudice), whereas international doctrine consistently differentiates them as distinct characteristics. It is demonstrated that independence serves as a structural and institutional guarantee enabling the impartial exercise of powers, while impartiality characterizes the internal psychological and ethical attitude toward objectivity. The system of mechanisms for ensuring these principles is analyzed, including the automated appointment procedure, the institution of conflict of interest, recusal and self-recusal, disciplinary liability, and judicial control. Problems in the practical implementation of the principles are identified, in particular shortcomings in the functioning of the automated system for appointing insolvency practitioners, as well as risks of abuse of the removal mechanism. Based on a comparative analysis of Ukrainian legislation with international standards of UNCITRAL and the practice of other legal systems, proposals are formulated for improving the legal regulation of the principles of independence and impartiality of the insolvency practitioner.

Keywords: bankruptcy trustee, bankruptcy, independence of bankruptcy trustee, impartiality, legal liability, disciplinary liability, insolvency, national legislation.

Постановка проблеми. Реформування інституту банкрутства в Україні, розпочате ухваленням Кодексу України з процедур банкрутства у 2018 році, актуалізувало питання професійних стандартів діяльності арбітражних керуючих як ключових учасників процедур неплатоспроможності. Арбітражний керуючий, виконуючи повноваження розпорядника майна, керуючого санацією, керуючого реструктуризацією, керуючого реалізацією або ліквідатора, опиняється у складній системі правовідносин, де перетинаються інтереси боржника, кредиторів, органів державної влади та інших заінтересованих осіб [1]. За таких умов незалежність та безсторонність арбітражного керуючого набувають значення не просто професійних чеснот, а основоположних принципів, що забезпечують легітимність та ефективність усієї процедури банкрутства.

Водночас аналіз правозастосовної практики свідчить про численні випадки порушення цих принципів, що проявляється у конфлікті інтересів, упередженості при прийнятті рішень, підпорядкуванні зовнішнім впливам з боку окремих учасників провадження. Дослідники констатують, що чинне законодавство, попри формальне закріплення принципу незалежності в статті 13 Кодексу України з процедур банкрутства, не створює достатніх механізмів його практичної реалізації [5, с. 78]. Більше того, автоматизована система призначення арбітражних керуючих, покликана забезпечити об'єктивність та прозорість відбору, на практиці виявила численні вразливості, що поставило під сумнів її здатність гарантувати незалежність професійної діяльності [11].

Міжнародні стандарти, зокрема Законодавчий посібник UNCITRAL з питань законодавства про неплатоспроможність, послідовно розрізняють принципи незалежності (independence) та безсторонності (impartiality) як окремі характеристики представника у справі про неплатоспроможність [19, с. 127]. Модельний закон UNCITRAL про транскордонну неплатоспроможність також підкреслює важливість цих принципів для міжнародного визнання процедур банкрутства [21, с. 34]. На відміну від цього, українське

законодавство оперує лише поняттям «незалежність», тоді як термін «безсторонність» взагалі відсутній у нормативному регулюванні. Така термінологічна прогалина ускладнює імплементацію міжнародних стандартів та створює правову невизначеність щодо змісту цих принципів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання професійної діяльності арбітражного керуючого перебувають у фокусі уваги як науковців-теоретиків, так і практиків у сфері банкрутства. Особливу цінність для нашого дослідження становлять роботи В. Кізленка, С. Донкова, Д. Киценка, А. В'язовченка, С. Жукова. Доцільно було запропоновано Демчиною А. методологічно цінний підхід до розуміння незалежності професійної діяльності, розмежовуючи поняття «незалежність» та «самостійність» [7, с. 19]. Вагомий внесок у розробку теоретичних основ зробили також В.П. Козирева [13], А.А. Бутирський [14], А.С. Яблонська [15] та А.В. Яновицька [16]. Зокрема, О.П. Дзісяк та Д.К. Шеїн запропонували методологічний інструментарій для аналізу конфлікту інтересів [18, с. 43].

У міжнародній доктрині питання незалежності та безсторонності розглядаються більш системно. Дж. Поттоу у главі «Fiduciary Duties in Bankruptcy and Insolvency» аналізує фідучіарні обов'язки керуючого банкрутством, включаючи обов'язок лояльності та обов'язок безсторонності, підкреслюючи, що арбітражний керуючий має діяти в інтересах усіх кредиторів колективно, а не окремих груп [22, с. 210-215]. О. Лієнау у дослідженні «Legitimacy and Impartiality as Basic Principles for Sovereign Debt Restructuring» розглядає безсторонність як фундаментальний принцип легітимності процедур реструктуризації [23, с. 108-112].

Проведений аналіз дозволяє стверджувати, що вітчизняна наукова література лише починає формувати доктринальне розуміння принципів діяльності арбітражного керуючого, що зумовлює необхідність системного дослідження цієї проблематики у порівняльно-правовому контексті.

Метою статті є порівняльно-правовий аналіз принципів незалежності та безсторонності арбітражного керуючого як основоположних засад його професійної діяльності, дослідження їх закріплення у міжнародних стандартах та українському законодавстві.

Виклад основного матеріалу дослідження. Кодекс України з процедур банкрутства у статті 13 закріплює: «Під час здійснення своїх повноважень арбітражний керуючий є незалежним» [1]. Попри принципове значення цієї норми, законодавець не розкриває змісту поняття «незалежність» та не встановлює механізмів його забезпечення. Ця норма узгоджується з конституційними засадами [4] та процесуальними гарантіями [3], проте порівняльний аналіз свідчить, що в розвинених правових системах ці питання врегульовані значно детальніше [24; 26].

Прогалину законодавчого регулювання певною мірою усуває Кодекс професійної етики арбітражного керуючого, стаття 5 якого передбачає свободу арбітражного керуючого «від будь-якого зовнішнього впливу, тиску чи втручання в його діяльність, зокрема з боку органів державної влади та місцевого самоврядування, громадських організацій, боржників, кредиторів тощо, а також від впливу своїх особистих інтересів» [2]. Це формулювання розкриває як зовнішній вимір незалежності, так і внутрішній. Реєстр арбітражних керуючих України, в свою чергу, дозволяє здійснювати моніторинг дотримання професійних стандартів [29].

Принципово важливим є питання співвідношення понять «неупередженість» (яке використовується в Кодексі професійної етики арбітражного керуючого) та «безсторонність» (impartiality – у міжнародних стандартах). Міжнародні стандарти, зокрема Бангалорські принципи поведінки суддів, послідовно розрізняють «independence» та «impartiality» як окремі характеристики [28]. «Неупередженість» етимологічно пов'язана з відсутністю упереджень, тоді як «безсторонність» означає позицію «поза сторонами». У міжнародній доктрині «impartiality» розуміється як комплексна вимога, що охоплює внутрішню установку, зовнішню поведінку та об'єктивне сприйняття [23, с. 110]. Для цілей нашого дослідження ми використовуватимемо термін «безсторонність» як відповідник міжнародного «impartiality».

Необхідно підкреслити, що Кодекс професійної етики, будучи актом корпоративного саморегулювання, прийнятим З'їздом арбітражних керуючих України, не має сили закону і, відповідно, не може встановлювати юридичні обов'язки та санкції за їх порушення з такою ж ефективністю, як нормативно-правові акти. Водночас, як слушно зазначається в літературі, етичні норми, навіть за відсутності формальних санкцій, мають дотримуватися арбітражним керуючим як стандарти професійної поведінки [8]. Більше того, порушення етичних норм може розглядатися як підстава для притягнення до дисциплінарної відповідальності, якщо таке порушення одночасно становить невиконання обов'язків, передбачених законодавством. Реєстр арбітражних керуючих України, який веде Міністерство юстиції, дозволяє здійснювати моніторинг дотримання професійних стандартів [29].

У цьому контексті слід звернутися до міжнародних стандартів. Законодавчий посібник UNCITRAL з питань законодавства про неплатоспроможність послідовно використовує обидва терміни – independence та impartiality – визнаючи їх окремими, хоча і взаємопов'язаними характеристиками представника у справі про неплатоспроможність [19, с. 127]. Посібник рекомендує, щоб національне законодавство вимагало від такого представника не лише бути незалежним, а й продемонструвати свою незалежність та безсторонність, зокрема через механізми розкриття інформації про потенційні конфлікти інтересів.

Проведений аналіз дозволяє стверджувати, що нормативно-правове закріплення принципів незалежності та безсторонності арбітражного керуючого в українському законодавстві є фрагментарним і недостатнім. Кодекс України з процедур банкрутства обмежується декларативною нормою про

незалежність, не розкриваючи її змісту та механізмів забезпечення. Кодекс професійної етики пропонує більш детальне розуміння, проте не має сили закону. Поняття «безсторонність» взагалі залишається поза межами законодавчого регулювання, що створює правову невизначеність та ускладнює практичне застосування цього принципу.

Для розкриття змісту принципу незалежності доцільно розмежувати його зовнішній та внутрішній виміри. Зовнішня незалежність передбачає свободу від впливу, тиску чи втручання з боку інших учасників провадження та зацікавлених осіб [2] та має подвійну спрямованість.

По-перше, це незалежність від боржника та осіб, які контролюють або контролювали боржника. Арбітражний керуючий, призначений судом, не підпорядковується керівництву боржника та не має діяти в його інтересах на шкоду кредиторам. Більше того, згідно зі статтею 10 Кодексу України з процедур банкрутства, арбітражний керуючий з моменту постановлення ухвали про призначення його керуючим санацією або ліквідатором прирівнюється до службової особи підприємства-боржника, що підкреслює його особливу роль у системі управління [1].

По-друге, це незалежність від кредиторів, попри те, що процедура банкрутства спрямована насамперед на задоволення їхніх вимог. Арбітражний керуючий не є представником кредиторів і не має діяти виключно в їхніх інтересах. Його функція полягає у забезпеченні балансу інтересів усіх учасників провадження у справі про банкрутство з метою максимізації вартості активів боржника та справедливого задоволення вимог кредиторів згідно з черговістю, встановленою законом [6, с. 89]. Презумпція добросовісності кредиторів, про яку пише А.А. Бутирський, не означає, що арбітражний керуючий має беззаперечно виконувати їхні вказівки [14, с. 87]. Правовий статус кредиторів у процедурі банкрутства детально проаналізований у дослідженні Л.І. Грабован, яка підкреслює необхідність збалансованого підходу до захисту їхніх прав [12, с. 58].

Особливої уваги заслуговує незалежність від комітету кредиторів та зборів кредиторів. Хоча ці органи мають значні повноваження [1], арбітражний керуючий зобов'язаний самостійно приймати рішення у межах своєї компетенції, що відповідає міжнародним стандартам [19, с. 132]. Внутрішня незалежність означає свободу від впливу власних приватних інтересів. Ця складова тісно пов'язана з принципом безсторонності і є складнішою для правового регулювання, оскільки залежить від особистих якостей арбітражного керуючого [7, с. 19]. Незалежність, у свою чергу, не є абсолютною і обмежується законодавством, судовим контролем та дисциплінарною відповідальністю.

Необхідно зазначити, що перш ніж аналізувати співвідношення незалежності та безсторонності, доцільно зробити термінологічне застереження. Кодекс професійної етики арбітражного керуючого використовує «неупередженість», а не «безсторонність» [2]. На наш погляд, ототожнення цих понять є передчасним. «Неупередженість» етимологічно пов'язана з відсутністю упереджень, тобто наголошує на психологічному аспекті – відсутності заздалегідь сформованої думки, стереотипів, особистих симпатій чи антипатій. «Безсторонність» же має інституційне забарвлення – це позиція «поза сторонами», незалученість до жодного з учасників конфлікту. Міжнародний термін «impartiality» етимологічно ближчий до «безсторонності», ніж до «неупередженості».

Більше того, у міжнародній доктрині «impartiality» розуміється ширше, ніж просто психологічна характеристика. О. Ліенау визначає безсторонність як «спосіб мислення, прийняття рішень або дій, вільний від упередженості або переваг» [20, с. 110], наголошуючи на поведінковому компоненті, а не лише внутрішній установці. Бангалорські принципи поведінки суддів також розрізняють суб'єктивну безсторонність (відсутність упереджень) та об'єктивну безсторонність (відсутність обґрунтованих сумнівів у безсторонності з точки зору розумного спостерігача) [28].

Вважаємо, що для цілей наукового дослідження та порівняльно-правового аналізу доцільно використовувати термін «безсторонність» як адекватний еквівалент міжнародного «impartiality», зберігаючи при цьому критичне ставлення до термінологічного вибору законодавця. Питання про те, чи потрібно замінити «неупередженість» на «безсторонність» у майбутніх редакціях Кодексу професійної етики або законодавства, залишаємо відкритим для подальшої наукової дискусії.

Одним із ключових питань доктринального осмислення принципів діяльності арбітражного керуючого є співвідношення понять «незалежність» (independence) та «безсторонність» (impartiality). Попри те, що в українському законодавстві ці терміни часто вживаються як синоніми або взаємозамінні, міжнародна доктрина та практика послідовно розрізняють їх як окремі, хоча і взаємопов'язані характеристики.

На наш погляд, незалежність та безсторонність співвідносяться як зовнішня та внутрішня характеристики об'єктивності арбітражного керуючого. Незалежність є структурною, інституційною гарантією, що забезпечує можливість безстороннього виконання повноважень. Вона стосується зовнішніх умов діяльності арбітражного керуючого: відсутності підпорядкування іншим учасникам процесу, свободи від економічного чи іншого тиску, незалежності у прийнятті рішень. Безсторонність же є внутрішньою психологічною та етичною установкою, що характеризує ставлення арбітражного керуючого до учасників процесу та предмета вирішення питань.

Необхідно підкреслити, що арбітражний керуючий може бути формально незалежним (не перебувати в підпорядкуванні, не мати фінансової залежності), але при цьому упередженим (мати особисті

симпатії чи антипатії до певних учасників, попередньо сформовану думку щодо результату). І навпаки, внутрішня установка на безсторонність може бути нейтралізована відсутністю зовнішньої незалежності, коли арбітражний керуючий змушений діяти під тиском або в умовах конфлікту інтересів.

Практичне значення розмежування цих понять полягає в тому, що вони вимагають різних механізмів забезпечення. Незалежність забезпечується переважно через інституційні гарантії: порядок призначення арбітражного керуючого (автоматизований відбір), недопустимість втручання у його діяльність, судовий захист від незаконного тиску, матеріальне забезпечення (винагорода за рахунок боржника), можливість притягнення до відповідальності лише в передбаченому законом порядку тощо. Безсторонність забезпечується через етичні стандарти, професійну підготовку, механізми виявлення та усунення конфлікту інтересів, інститути відводу та самовідводу.

Слід зазначити, що вітчизняна судова практика поки що не виробила чіткого розуміння відмінності між незалежністю та безсторонністю. Аналіз рішень господарських судів у справах про банкрутство свідчить, що суди здебільшого оперують поняттям «незалежність», розуміючи під ним широкий спектр вимог до об'єктивності арбітражного керуючого [31]. Водночас окремі рішення містять посилення на необхідності «неупередженого» виконання повноважень, що свідчить про інтуїтивне розуміння судами різниці між цими категоріями.

У зарубіжній практиці розмежування незалежності та безсторонності є усталеним. Австралійські стандарти вимагають від керуючого справою про банкрутство демонструвати і незалежність (independence), і безсторонність (impartiality), визнаючи їх окремими вимогами [24]. Американська практика через вимоги розкриття інформації також забезпечує як структурну незалежність (відсутність конфлікту інтересів), так і процедурну безсторонність (об'єктивність у розгляді питань) [25].

На підставі викладеного, на наш погляд, можна сформулювати безсторонність арбітражного керуючого як етичну та професійну установку на об'єктивне, вільне від упереджень ставлення до всіх учасників провадження у справі про банкрутство та прийняття рішень виключно на підставі закону та фактичних обставин справи.

Ефективна реалізація принципів потребує системи правових механізмів їх забезпечення. У чинному законодавстві України можна виділити кілька груп таких механізмів, хоча їх ефективність залишається предметом дискусій.

Так, процедура призначення арбітражного керуючого є першим механізмом забезпечення незалежності. Відповідно до статті 28 Кодексу України з процедур банкрутства, арбітражний керуючий призначається господарським судом шляхом автоматизованого відбору з числа кандидатів, які подали заяви про участь у справі [1]. Ця процедура, регламентована також нормами Господарського процесуального кодексу України [3], покликана забезпечити об'єктивність та прозорість призначення, виключити можливість впливу окремих учасників процесу на вибір конкретного арбітражного керуючого.

Водночас практика застосування автоматизованої системи виявила численні проблеми. Як зазначає Н. Матвійчук у своєму дослідженні, реальна робота системи далека від задекларованих принципів прозорості та об'єктивності [11]. Авторка на підставі аналізу протоколів автоматизованого відбору виявила випадки призначення кандидатів із більшим навантаженням за наявності кандидатів без жодної справи на виконання, що ставить під сумнів коректність роботи алгоритму. На наш погляд, ці висновки свідчать про необхідність аудиту та вдосконалення автоматизованої системи призначення для забезпечення її відповідності принципам незалежності та прозорості.

Інститут конфлікту інтересів є ключовим механізмом превентивного виявлення ситуацій, що можуть поставити під сумнів незалежність та безсторонність арбітражного керуючого. Стаття 1 Кодексу України з процедур банкрутства містить визначення заінтересованих осіб стосовно арбітражного керуючого, встановлюючи, що такими визнаються особи в такому самому значенні, як і заінтересовані особи стосовно боржника [1]. Це означає, що арбітражний керуючий не може бути заінтересованим у результатах процедури банкрутства через родинні зв'язки, майнові інтереси чи інші обставини. Теоретичні засади конфлікту інтересів у правовідносинах детально розроблені О.П. Дзісяком та Д.К. Шеїном [18, с. 42].

Слід зазначити, що чинне законодавство не встановлює прямого обов'язку арбітражного керуючого розкривати інформацію про можливий конфлікт інтересів на етапі подання заяви про участь у справі. Водночас Кодекс професійної етики передбачає, що арбітражний керуючий зобов'язаний уникати ситуацій, які можуть призвести до конфлікту інтересів [2]. Вважаємо за необхідне законодавчо закріпити обов'язок арбітражного керуючого декларувати відсутність конфлікту інтересів при поданні заяви про участь у справі, а також оперативно повідомляти суд про обставини, що можуть свідчити про виникнення конфлікту інтересів у ході виконання повноважень.

Інститут відводу та самовідводу арбітражного керуючого є наступним механізмом забезпечення незалежності та безсторонності. Стаття 28 Кодексу України з процедур банкрутства встановлює випадки відсторонення арбітражного керуючого від виконання повноважень господарським судом за клопотанням учасника провадження у справі або за власною ініціативою у разі: 1) невиконання або неналежного виконання обов'язків, покладених на арбітражного керуючого; 2) зловживання правами арбітражного керуючого; 3) подання до суду неправдивих відомостей; 4) відмови арбітражному керуючому в наданні допуску до державної таємниці або скасування раніше наданого допуску; 5) припинення діяльності

арбітражного керуючого; 6) наявності конфлікту інтересів [1]. На наш погляд, ця норма відповідає міжнародним стандартам та створює правову основу для відсторонення арбітражного керуючого у випадках, коли його незалежність чи безсторонність може бути поставлена під сумнів. Водночас судова практика застосування цього інституту свідчить про наявність ризиків зловживань, коли відсторонення арбітражного керуючого використовується не для забезпечення об'єктивності процедури, а як тактичний інструмент затягування провадження у справі про банкрутство [12, с. 56] або усунення арбітражного керуючого, який втратив довіру комітету кредиторів (або переважної більшості конкурсних кредиторів) через суб'єктивні обставини, що не пов'язані з порушенням ним законодавства чи неналежним виконанням обов'язків.

Дисциплінарна відповідальність арбітражного керуючого виступає ретроспективним механізмом забезпечення дотримання принципів незалежності та безсторонності. Стаття 19 Кодексу України з процедур банкрутства встановлює підстави дисциплінарної відповідальності, серед яких – порушення правил професійної етики арбітражного керуючого; невиконання або неналежне виконання своїх обов'язків [1]. Державний орган з питань банкрутства за поданням дисциплінарної комісії застосовує до арбітражних керуючих дисциплінарні стягнення, що забезпечує певну незалежність дисциплінарного провадження від можливого тиску з боку окремих учасників процесу.

Слід зазначити, що дисциплінарна відповідальність за порушення принципів незалежності та безсторонності на практиці застосовується не часто, що пов'язано зі складністю доведення фактів упередженості або дій під тиском. Вважаємо, що підвищення ефективності цього механізму потребує розробки чітких критеріїв оцінки дотримання принципів незалежності та безсторонності, а також формування відповідної практики дисциплінарної комісії.

Судовий контроль за діяльністю арбітражного керуючого є комплексним механізмом забезпечення законності та об'єктивності виконання ним своїх повноважень. Господарський суд, який розглядає справу про банкрутство, здійснює постійний нагляд за діями арбітражного керуючого, розглядає його звіти, скарги учасників провадження на його дії тощо [3]. При виявленні порушень, у тому числі пов'язаних з відсутністю незалежності чи безсторонності, суд має право відсторонити арбітражного керуючого [1].

Крім зазначеного, судовий контроль є ключовим механізмом забезпечення незалежності та безсторонності арбітражного керуючого, однак його ефективність знижується в умовах, коли інструменти забезпечення виконання рішень (наприклад, арешт майнових прав інтелектуальної власності) застосовуються без достатньої обґрунтованості або з метою впливу на хід процедури банкрутства. У цьому контексті доречним є аналіз Н.В. Загрішевої, яка підкреслює: «накладення арешту на майнові права інтелектуальної власності, враховуючи можливість їх фактичного використання відповідно до чинного законодавства України, є дієвим способом забезпечення фактичного виконання рішення суду» [32, с. 79]. У справах про банкрутство такий арешт, накладений до або під час провадження, може обмежувати дії арбітражного керуючого в управлінні активами, створюючи передумови для конфлікту інтересів або втрати довіри з боку комітету кредиторів, що, у свою чергу, загрожує принципу безсторонності.

Проведений аналіз дозволяє стверджувати, що чинне законодавство України містить базовий набір механізмів забезпечення незалежності та безсторонності арбітражного керуючого. Водночас ефективність цих механізмів знижується через недостатню деталізацію правового регулювання, відсутність чітких критеріїв оцінки дотримання принципів та проблеми правозастосовної практики.

Висновки. Незалежність та безсторонність є основоположними принципами діяльності арбітражного керуючого, що забезпечують легітимність, об'єктивність та ефективність процедур банкрутства (неплатоспроможності). Проведене дослідження свідчить про недостатній рівень їх нормативної та доктринальної розробленості в національному законодавстві, попри формальне закріплення принципу незалежності в статті 13 Кодексу України з процедур банкрутства.

Принципова дистинкція між незалежністю (структурні умови діяльності) та безсторонністю (внутрішня установка на об'єктивність) має практичне значення для вибору механізмів їх забезпечення: інституційних гарантій для незалежності, етичних стандартів для безсторонності. Термінологічна непослідовність законодавства, зокрема часте ототожнення або підміна «безсторонності» терміном «неупередженість» (як еквівалентом англ. «impartiality»), створює ризики викривленого тлумачення міжнародних стандартів, зокрема рекомендацій UNCITRAL щодо незалежності та неупередженості осіб, що керують активами боржника.

Система механізмів забезпечення цих принципів (автоматизоване призначення, конфлікт інтересів, відсторонення, дисциплінарна відповідальність, судовий контроль) функціонує неефективно через брак деталізації правового регулювання, недостатню незалежність автоматизованої системи та ризики зловживань (наприклад, використання відсторонення як інструменту тиску на арбітражного керуючого).

У контексті євроінтеграційного курсу України доцільним є впровадження комплексних законодавчих змін: доповнення Кодексу окремою статтею про зміст принципів з урахуванням стандартів UNCITRAL, законодавче закріплення обов'язку декларування конфлікту інтересів, розробка критеріїв оцінки дотримання принципів, посилення професійної підготовки щодо етичних стандартів, ініціювання науково-термінологічної дискусії щодо уніфікації понятійного апарату.

Практичне значення дослідження полягає у формуванні доктринального підґрунтя для вдосконалення законодавства, судової практики та етичних стандартів діяльності арбітражних керуючих, що сприятиме адаптації українського права до європейських та міжнародних стандартів незалежності та неупередженості в процедурах банкрутства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Кодекс України з процедур банкрутства: Закон України від 18 жовтня 2018 р. № 2597-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19> (дата звернення: 06.10.2025).
2. Кодекс професійної етики арбітражного керуючого: затверджено Установчим з'їздом арбітражних керуючих України 20 листопада 2019 року. URL: <https://document.vobu.ua/doc/8671> (дата звернення: 06.10.2025).
3. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 06 листопада 1991 р. № 1798-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19/en/ed20191229#Text> (дата звернення: 06.10.2025).
4. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 06.10.2025).
5. Хомко Л. В., Яновицька А. В. Банкрутство та неплатоспроможність: навчальний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2023. 280 с.
6. Застосування норм Кодексу України з процедур банкрутства: збірка наукових статей / за заг. ред. С. В. Жукова. Київ: Алерта, 2019. 216 с.
7. Демчина А. Незалежність адвоката у професійній діяльності: теоретико-правовий аспект. *Forum Prava*. 2020. № 63(4). С. 15–23. URL: https://forumprava.pp.ua/files/015-023-2020-4-FP-Demchyna_4.pdf (дата звернення: 06.10.2025).
8. Кізленко В. Етика арбітражних керуючих. *Юридична газета*. 2021. № 24. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/bankrutstvo-i-restrukturizaciya/etika-arbitrazhnikh-keruyuchih.html> (дата звернення: 06.10.2025).
9. Донков С., Киценко Д., В'язовченко А. Етика: головне правило арбітражного керуючого. *Банкрутство та Ліквідація в Україні*. 2020. URL: <https://bankruptcy-ua.com/articles/14381> (дата звернення: 06.10.2025).
10. Донков С. В. Удосконалення правового статусу арбітражного керуючого у законодавстві про банкрутство. *Актуальні проблеми процедур банкрутства в Україні та міжнародний досвід врегулювання неплатоспроможності: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції*. Київ, 2019. С. 43–51.
11. Матвійчук Н. Автоматизована система призначення арбітражних керуючих: проблеми прозорості та незалежності. *PRAVO.UA*. 2025. URL: <https://pravo.ua/avtomatyzovana-systema-pryznachennia-potribnykh-arbitrazhnykh-keruiuchykh-bloh-natalii-matviichuk/> (дата звернення: 06.10.2025).
12. Грабован Л. І. Правовий статус кредиторів у Кодексі України з процедур банкрутства. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 10. С. 52–60.
13. Козирєва В. П. Принципи правового регулювання неплатоспроможності та банкрутства. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*. 2008. № 3. С. 34–39.
14. Бутирський А. Концепція удосконалення законодавства про неспроможність. *Право України*. 2018. № 6. С. 86–97. <https://doi.org/10.33498/lopu-2018-06-086> (дата звернення: 06.10.2025).
15. Яблонська А. С. Діяльність арбітражних керуючих: нормативне врегулювання та необхідність законодавчого вдосконалення. *Офіційний сайт Міністерства Юстиції України*. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_4793 (дата звернення: 06.10.2025).
16. Яновицька А. В. Принципи господарського судочинства у новій редакції Господарського процесуального кодексу України. *Eurasian Academic Research Journal*. 2018. №1 (19). С. 156–165.
17. Бережна К. В. Механізми захисту прав кредиторів у процесі банкрутства підприємств в Україні: адміністративно-правовий підхід. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки»*. 2024. № 4. С. 23–28. DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2307-8049/2024-4-4>
18. Дзісяк О. П., Шеїн Д. К. Публічні правовідносини як сфера виникнення конфлікту інтересів. *Legal Bulletin*. 2024. № 3(13). С. 41–45. DOI: <https://doi.org/10.31732/2708-339X-2024-13-A5>
19. UNCITRAL Legislative Guide on Insolvency Law, Parts One and Two. New York: United Nations, 2004. 345 p.
20. UNCITRAL Legislative Guide on Insolvency Law, Part Four: Directors' obligations in the period approaching insolvency. New York: United Nations, 2019. 156 p.
21. UNCITRAL Model Law on Cross-Border Insolvency with Guide to Enactment and Interpretation. New York: United Nations, 2013. 98 p.
22. Pottow J. A. E. Fiduciary Duties in Bankruptcy and Insolvency. *The Oxford Handbook of Fiduciary Law* / edited by E. J. Criddle, P. B. Miller, R. H. Sitkoff. Oxford: Oxford University Press, 2019. P. 205–226.
23. Lienau O. Legitimacy and Impartiality as Basic Principles for Sovereign Debt Restructuring. *Yale Journal of International Law*. 2016. Vol. 41. № 1. P. 97–146.
24. Proper performance of duties of a bankruptcy trustee: independence and impartiality standards. Inspector-General Practice Direction 14. Australian Financial Security Authority, 2023. URL:

<https://www.afsa.gov.au/professionals/resource-hub/practice-guidance/proper-performance-duties-bankruptcy-trustee> (дата звернення: 06.10.2025).

25. Professional Rules & Standards for Bankruptcy Trustees: impartiality and disclosure requirements. Ryan Bankruptcy Law. 2025. URL: <https://www.ryanbk.com/blog/2025/march/what-are-the-professional-rules-standards-for-ba/> (дата звернення: 06.10.2025).

26. United States Trustee Program: independence and oversight mechanisms. U.S. Department of Justice, 2015. URL: <https://www.justice.gov/ust/about-program> (дата звернення: 06.10.2025).

27. Bankruptcy Trustee's Roles And Duties: maintaining impartiality and independence. Florida Peel Law. 2024. URL: <https://flpllp.com/bankruptcy-trustee-roles-duties-in-chapter-7/> (дата звернення: 06.10.2025).

28. Романова А.С. Бангалорські принципи поведінки суддів як основа суддівської етики. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2024. Випуск 86. Частина 5. С. 375-379. URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/321414> (дата звернення: 06.10.2025).

29. Єдиний реєстр арбітражних керуючих України. Міністерство юстиції України. URL: <https://asbn.minjust.gov.ua/> (дата звернення: 06.10.2025).

30. Рурич С. В. Права та обов'язки арбітражного керуючого. Незалежність арбітражного керуючого. Міністерство юстиції України. 2017. URL: <https://pzmrujust.gov.ua/yurydychni-konsultatsii/503-prava-ta-oboviazky-arbitrazhnoho-keruiuchoho-nezalezhnist-arbitrazhnoho-keruiuchoho-31052017> (дата звернення: 06.10.2025).

31. Жуков С. В. Застосування позовної давності у справах про банкрутство: правові висновки Верховного Суду. *Судово-юридична газета*. 2019. 20 червня. URL: <https://sud.ua/ru/news/sud-info/144255-zastosuvannya-pozovnoyi-davnosti-u-spravakh-pro-bankrutstvo-pravovi-visnovki-verkhovnogo-sudu> (дата звернення: 06.10.2025).

32. Загрішева Н. В. Накладення арешту на майнові права інтелектуальної власності як спосіб забезпечення фактичного виконання рішення суду. *Модернізація законодавства України в період воєнних викликів: проблематика та перспективи*: зб. тез доп. Всеукр. наук.-практ. конф. Київ: ВНЗ «Київський університет ринкових відносин», 2025. С. 78–81. URL: <https://kumr.edu.ua/wp-content/uploads/2025/11/MODERNIZATSIYA-ZAKONODAVSTVA-UKRAYINY-V-PERIOD-VOYENNYH-VYKLYKIV-PROBLEMATYKA-TA-PERSPEKTYVY.pdf> (дата звернення: 06.10.2025).

REFERENCES:

1. Kodeks Ukrainy z protsedur bankrutstva [Bankruptcy Code of Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 18 zhovtnia 2018 r. № 2597-VIII. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19> (дата звернення: 06.10.2025).

2. Kodeks profesiinoi etyky arbitrazhnoho keruiuchoho [Code of Professional Ethics of Bankruptcy Trustee]: zatverdzheno Ustanovchym zizdom arbitrazhnykh keruiuchykh Ukrainy 20 lystopada 2019 roku. Retrieved from <https://document.vobu.ua/doc/8671> (дата звернення: 06.10.2025).

3. Hospodarskyi protsesualnyi kodeks Ukrainy [Commercial Procedural Code of Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 06 lystopada 1991 r. № 1798-XII. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19/en/ed20191229#Text> (дата звернення: 06.10.2025).

4. Konstytutsiia Ukrainy [Constitution of Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 28 chervnia 1996 r. № 254k/96-VR. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 06.10.2025).

5. Khomko, L. V., & Yanovytska, A. V. (2023). Bankrutstvo ta neplatospromozhnist [Bankruptcy and insolvency]: navchalnyi posibnyk. Lviv: Lvivskyi derzhavnyi universytet vnutrishnikh sprav, 280 p.

6. Zhukov, S. V. (Ed.). (2019). Zastosuvannya norm Kodeksu Ukrainy z protsedur bankrutstva [Application of the norms of the Bankruptcy Code of Ukraine]: zbirka naukovykh statei. Kyiv: Alerta, 216 p.

7. Demchyna, A. (2020). Nezalezhnist advokata u profesiinii diialnosti: teoretyko-pravovyi aspekt [Independence of a lawyer in professional activity: theoretical and legal aspect]. *Forum Prava*, 63(4), 15-23. Retrieved from https://forumprava.pp.ua/files/015-023-2020-4-FP-Demchyna_4.pdf (дата звернення: 06.10.2025).

8. Kizlenko, V. (2021). Etyka arbitrazhnykh keruiuchykh [Ethics of bankruptcy trustees]. *Yurydychna hazeta*, 24. Retrieved from <https://yur-gazeta.com/publications/practice/bankrutstvo-i-restrukturizaciya/etika-arbitrazhnykh-keruyuchih.html> (дата звернення: 06.10.2025).

9. Donkov, S., Kytsenko, D., & Viazovchenko, A. (2020). Etyka: holovne pravlylo arbitrazhnoho keruiuchoho [Ethics: the main rule of a bankruptcy trustee]. *Bankrutstvo ta Likvidatsiia v Ukraini*. Retrieved from <https://bankruptcy-ua.com/articles/14381> (дата звернення: 06.10.2025).

10. Donkov, S. V. (2019). Udoskonalennia pravovoho statusu arbitrazhnoho keruiuchoho u zakonodavstvi pro bankrutstvo [Improvement of the legal status of a bankruptcy trustee in bankruptcy legislation]. In *Aktualni problemy protsedur bankrutstva v Ukraini ta mizhnarodnyi dosvid vreduluvannia neplatospromozhnosti* (pp. 43-51). Kyiv.

11. Matviichuk, N. (2025). Avtomatyzovana systema pryznachennia arbitrazhnykh keruiuchykh: problemy prozorosti ta nezalezhnosti [Automated system for appointing bankruptcy trustees: problems of transparency and independence]. *PRAVO.UA*. Retrieved from <https://pravo.ua/avtomatyzovana-systema-pryznachennia-potribnykh-arbitrazhnykh-keruiuchykh-bloh-natalii-matviichuk/> (дата звернення: 06.10.2025).

12. Hrabovan, L. I. (2019). Pravovyi status kredytoriv u Kodeksi Ukrainy z protsedur bankrutstva [Legal

status of creditors in the Bankruptcy Code of Ukraine]. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo*, 10, 52-60.

13. Kozryieva, V. P. (2008). Pryntsypy pravovoho rehuliuвання neplatospromozhnosti ta bankrutstva [Principles of legal regulation of insolvency and bankruptcy]. *Yurydychnyi visnyk. Povitriane i kosmichne pravo*, 3, 34-39.

14. Butyrskiy, A. (2018). Kontseptsiiia udoskonalennia zakonodavstva pro nespromozhnist [Concept of improving insolvency legislation]. *Pravo Ukrainy*, 6, 86-97. <https://doi.org/10.33498/louu-2018-06-086>

15. Yablonska, A. S. Diialnist arbitrazhnykh keruiuchykh: normatyvne vreduluvannya ta neobkhdnist zakonodavchoho vdoskonalennia [Activity of bankruptcy trustees: normative regulation and the need for legislative improvement]. Ofitsiyni sait Ministerstva Yustytisii Ukrainy. Retrieved from https://minjust.gov.ua/m/str_4793 (дата звернення: 06.10.2025).

16. Yanovytska, A. V. (2018). Pryntsypy hospodarskoho sudochynstva u novii redaktsii Hospodarskoho protsesualnoho kodeksu Ukrainy [Principles of commercial proceedings in the new edition of the Commercial Procedural Code of Ukraine]. *Eurasian Academic Research Journal*, 1(19), 156-165.

17. Berezhna, K. V. (2024). Mekhanizmy zakhystu prav kredytoriv u protsesi bankrutstva pidpriemstv v Ukraini: administratyvno-pravovyi pidkhid [Mechanisms for protecting the rights of creditors in the process of bankruptcy of enterprises in Ukraine: administrative and legal approach]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seriiia «Yurydychni nauky»*, 4, 23-28. <https://doi.org/10.32999/ksu2307-8049/2024-4-4>

18. Dzisiak, O. P., & Shein, D. K. (2024). Publichni pravovidnosyny yak sfera vynyknennia konfliktu interesiv [Public legal relations as a sphere of conflict of interest]. *Legal Bulletin*, 3(13), 41-45. <https://doi.org/10.31732/2708-339X-2024-13-A5>

19. UNCITRAL. (2004). Legislative Guide on Insolvency Law, Parts One and Two. New York: United Nations, 345 p.

20. UNCITRAL. (2019). Legislative Guide on Insolvency Law, Part Four: Directors' obligations in the period approaching insolvency. New York: United Nations, 156 p.

21. UNCITRAL. (2013). Model Law on Cross-Border Insolvency with Guide to Enactment and Interpretation. New York: United Nations, 98 p.

22. Pottow, J. A. E. (2019). Fiduciary Duties in Bankruptcy and Insolvency. In E. J. Criddle, P. B. Miller, & R. H. Sitkoff (Eds.), *The Oxford Handbook of Fiduciary Law* (pp. 205-226). Oxford: Oxford University Press.

23. Lienau, O. (2016). Legitimacy and Impartiality as Basic Principles for Sovereign Debt Restructuring. *Yale Journal of International Law*, 41(1), 97-146.

24. Proper performance of duties of a bankruptcy trustee: independence and impartiality standards. (2023). *Australian Financial Security Authority*. Inspector-General Practice Direction 14. Retrieved from <https://www.afsa.gov.au/professionals/resource-hub/practice-guidance/proper-performance-duties-bankruptcy-trustee> (дата звернення: 06.10.2025).

25. Professional Rules & Standards for Bankruptcy Trustees: impartiality and disclosure requirements. (2025). *Ryan Bankruptcy Law*. Retrieved from <https://www.ryanbk.com/blog/2025/march/what-are-the-professional-rules-standards-for-ba/> (дата звернення: 06.10.2025).

26. United States Trustee Program: independence and oversight mechanisms. (2015). *U.S. Department of Justice*. Retrieved from <https://www.justice.gov/ust/about-program>

27. Bankruptcy Trustee's Roles And Duties: maintaining impartiality and independence. (2024). *Florida Peel Law*. Retrieved from <https://flpllp.com/bankruptcy-trustee-roles-duties-in-chapter-7/> (дата звернення: 06.10.2025).

28. Romanova, A. S. (2024). Bangalorski pryntsypy povedinky suddiv yak osnova suddivskoi etyki [Bangalore Principles of Judicial Conduct as the basis of judicial ethics]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriiia: Pravo*, 86(5), 375-379. Retrieved from <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/321414> (дата звернення: 06.10.2025).

29. Yedynyi reestr arbitrazhnykh keruiuchykh Ukrainy [Unified Register of Bankruptcy Trustees of Ukraine]. Ministerstvo yustytisii Ukrainy. Retrieved from <https://asbn.minjust.gov.ua/> (дата звернення: 06.10.2025).

30. Rurych, S. V. (2017). Prava ta oboviazky arbitrazhnogo keruiuchoho. Nezalezhnist arbitrazhnogo keruiuchoho [Rights and duties of a bankruptcy trustee. Independence of a bankruptcy trustee]. Ministerstvo yustytisii Ukrainy. Retrieved from <https://pzmrujust.gov.ua/yurydychni-konsultatsii/503-prava-ta-oboviazky-arbitrazhnogo-keruiuchoho-nezalezhnist-arbitrazhnogo-keruiuchoho-31052017> (дата звернення: 06.10.2025).

31. Zhukov, S. V. (2019, June 20). Zastosuvannya pozovnoi davnosti u spravakh pro bankrutstvo: pravovi vysnovky Verkhovnoho Sudu [Application of statute of limitations in bankruptcy cases: legal conclusions of the Supreme Court]. *Sudovo-yurydychna hazeta*. Retrieved from <https://sud.ua/ru/news/sud-info/144255-zastosuvannya-pozovnoyi-davnosti-u-spravakh-pro-bankrutstvo-pravovi-visnovki-verkhovnoho-sudu> (дата звернення: 06.10.2025).

32. Zahrisheva, N. V. (2025). Nakladennia areshtu na mainovi prava intelektualnoi vlasnosti yak sposib zabezpechennia faktychnoho vykonannia rishennia sudu [Seizure of intellectual property rights as a way to ensure actual execution of a court decision]. In *Modernizatsiia zakonodavstva Ukrainy v period voiennykh vyklykiv: problematyka ta perspektyvy: zb. tez dop. Vseukr. nauk.-prakt. konf.* (pp. 78-81). Kyiv: VNZ «Kyivskiy universytet

rynkovykh vidnosyn». Retrieved from <https://kumr.edu.ua/wp-content/uploads/2025/11/MODERNIZATSIYA-ZAKONODAVSTVA-UKRAYINY-V-PERIOD-VOYENNYH-VYKLYKIV-PROBLEMATYKA-TA-PERSPEKTYVY.pdf> (дата звернення: 06.10.2025).

Стаття надійшла до редакції: 9.11.2025

УДК 349.3

DOI: 10.36550/2522-9230-2025-19-40-43

Труфанова Юлія Владиславівна,

кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного права і процесу

Західноукраїнського національного університету

trufanovayaliia@gmail.com

ORCID ID: 0000-0003-4310-3061

Швець Ольга,

здобувач вищої освіти юридичного факультету

Західноукраїнського національного університету

lysak.vitaliy.66@gmail.com

ДОГОВІР УПРАВЛІННЯ СПАДКОВИМ МАЙНОМ: КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ УКРАЇНСЬКОГО ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Стаття досліджує правову природу та практичні аспекти укладання і виконання договору про управління спадковим майном, передбаченого статтею 1285 Цивільного кодексу України. Розкрито значення цього договору як механізму збереження спадщини, особливо в умовах воєнного стану, коли спадкове майно часто залишається без належного догляду через відсутність спадкоємців або їхню неможливість своєчасно прийняти спадщину. Зазначено, що недосконалість правового регулювання, відсутність чітко визначених істотних умов договору та наслідків його невиконання створюють проблеми у правозастосуванні та породжують суперечливу судову практику.

Проаналізовано відмінності між управлінням спадковим майном і заходами охорони спадщини, визначено прогалини у чинному регулюванні, зокрема у сфері спадкування корпоративних прав, де законодавчі та статутні колізії ускладнюють діяльність підприємств до моменту оформлення спадкових прав. Наведено приклади судових рішень, що підтверджують потребу у вдосконаленні механізму управління. Проведено порівняльно-правовий аналіз досвіду європейських країн – Франції, Німеччини, Італії, Польщі, Чехії, Бельгії та Болгарії, де функції управління спадщиною здебільшого покладено на виконавця заповіту, який має широкі повноваження та діє під судовим контролем.

Зроблено висновок про необхідність удосконалення українського законодавства шляхом деталізації істотних умов договору, визначення прав і обов'язків управителя, запровадження ефективного контролю за його діяльністю та гармонізації норм із європейськими стандартами. Особлива увага приділяється потребі врегулювання управління корпоративними правами у складі спадщини, що має важливе значення для стабільності цивільного обороту та захисту прав спадкоємців.

Ключові слова: управління спадковим майном, спадкове право, Цивільний кодекс України, корпоративні права, виконавець заповіту, спадкоємець, правове регулювання, судова практика.

Trufanova Yu., Shvets O. AGREEMENT ON THE MANAGEMENT OF INHERITED PROPERTY: A COMPARATIVE ANALYSIS OF UKRAINIAN AND EUROPEAN LEGISLATION

The article examines the legal nature and practical aspects of concluding and executing an agreement on the management of inherited property as provided by Article 1285 of the Civil Code of Ukraine. The significance of this agreement is revealed as a mechanism for preserving inheritance, especially under the conditions of martial law, when inherited property often remains without proper maintenance due to the absence of heirs or their inability to accept the inheritance in time. It is noted that the imperfection of legal regulation, the lack of clearly defined essential terms of the agreement, and the absence of specific provisions on the consequences of its non-performance create difficulties in law enforcement and lead to inconsistent judicial practice.

The article analyzes the differences between the management of inherited property and measures for the preservation of inheritance, identifies gaps in current legislation, particularly in the area of inheritance of corporate rights, where legislative and statutory conflicts complicate business activities until the formalization of inheritance rights. Examples of court decisions confirming the need to improve the management mechanism are provided. A comparative legal analysis of the experience of European countries – including France, Germany, Italy, Poland, the Czech Republic, Belgium, and Bulgaria – is conducted. In these jurisdictions, the functions of inheritance management are largely entrusted to the executor of the will, who is vested with broad powers and operates under judicial supervision.

It is concluded that Ukrainian legislation requires improvement through the specification of the essential terms of the agreement, the definition of the rights and obligations of the property manager, the introduction of effective control mechanisms over their activities, and the harmonization of national norms with European standards. Special attention is given to the need for